

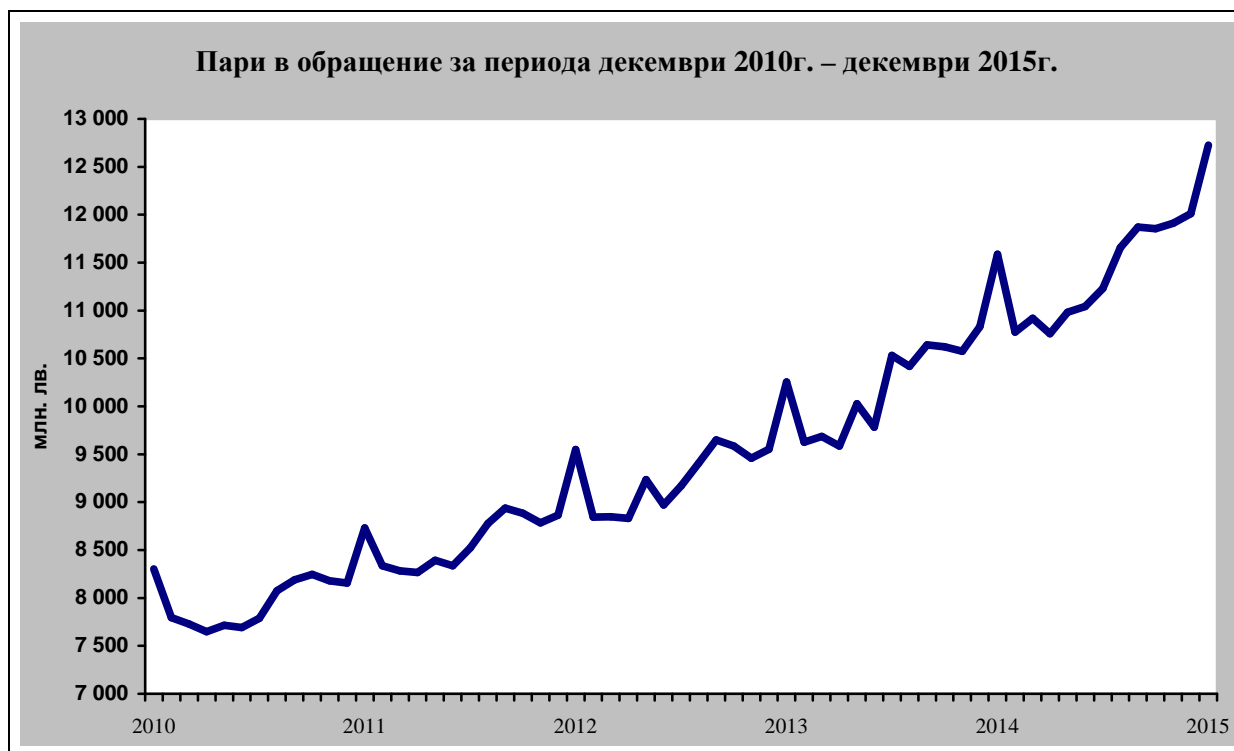
ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

октомври – декември 2015 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на декември 2015 г. парите в обращение¹ достигнаха 12 724.8 млн. лв. За едногодишен период спрямо края на декември 2014 г. те нараснаха с 1137.9 млн. лв., или с 9.82%. През предходния едногодишен период (декември 2013 г. – декември 2014 г.) нарастването беше по-високо и като абсолютна стойност, и в процентно отношение, съответно с 1333.2 млн. лв., или с 13.00%.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г.

През четвъртото тримесечие на 2015 г. парите в обращение са се увеличили с 872.4 млн. лв., или със 7.36% в сравнение с края на третото тримесечие. Нарастването им е с 1.74 пр.п. по-ниско от отчетеното за същия период на 2014 г. Увеличение на парите в обращение беше регистрирано и през трите месеца на разглеждания период, съответно с 0.49% през октомври, с 0.83% през ноември и с 5.95% през декември. Предвид сезонните фактори, формиращи динамиката на парите в обращение (увеличено търсене на налични пари през коледните и новогодишните празници), по-високото нарастване през декември бе очаквано за този месец на годината.

Пари в обращение (млн. лв.)

	31.XII.2014 г	30.IX.2015 г.	31.XII.2015 г.
	1	2	3
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ - общо, в т.ч.	11 586.9	11 852.4	12 724.8
<i>Банкноти</i>	11 354.8	11 605.6	12 471.0
<i>Разменни монети</i>	225.5	240.1	246.9
<i>Възпоменателни монети</i>	6.6	6.7	6.9

В края на декември 2015 г. дялът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 98.01%. През четвъртото тримесечие на годината той е нараснал с 0.09 пр.п. спрямо предходното тримесечие и с 0.01 пр.п. на годишна база.

Към 31 декември 2015 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 1.94%, колкото и в края на 2014 г. Дялът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.05% и е намалял с 0.01 пр.п. както в сравнение с третото тримесечие, така и спрямо края на 2014 г.

Считано от 7 декември 2015 г., Българската народна банка пусна в обращение като законно платежно средство нова разменна монета с номинална стойност 2 лв., емисия 2015 г.

В изпълнение на монетната си програма за 2015 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ през четвъртото тримесечие на годината Българската народна банка пусна в обращение златна възпоменателна монета „Св. Мина“ от серията „Българска иконография“, с номинална стойност 100 лв.

В края на 2015 г. средната по стойност банкнота в обращение е в размер на 30.17 лв., което представлява увеличение с 0.41 лв. спрямо края на предходното тримесечие. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 1.54 лв., или с 5.41% вследствие на по-високия темп на нарастване на броя на банкнотите с висок номинал (50 и 100 лв.) в паричното обращение през годината в сравнение с останалите купюри.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на декември 2015 г. остава 0.13 лв., без промяна спрямо отчетеното в края на 2014 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

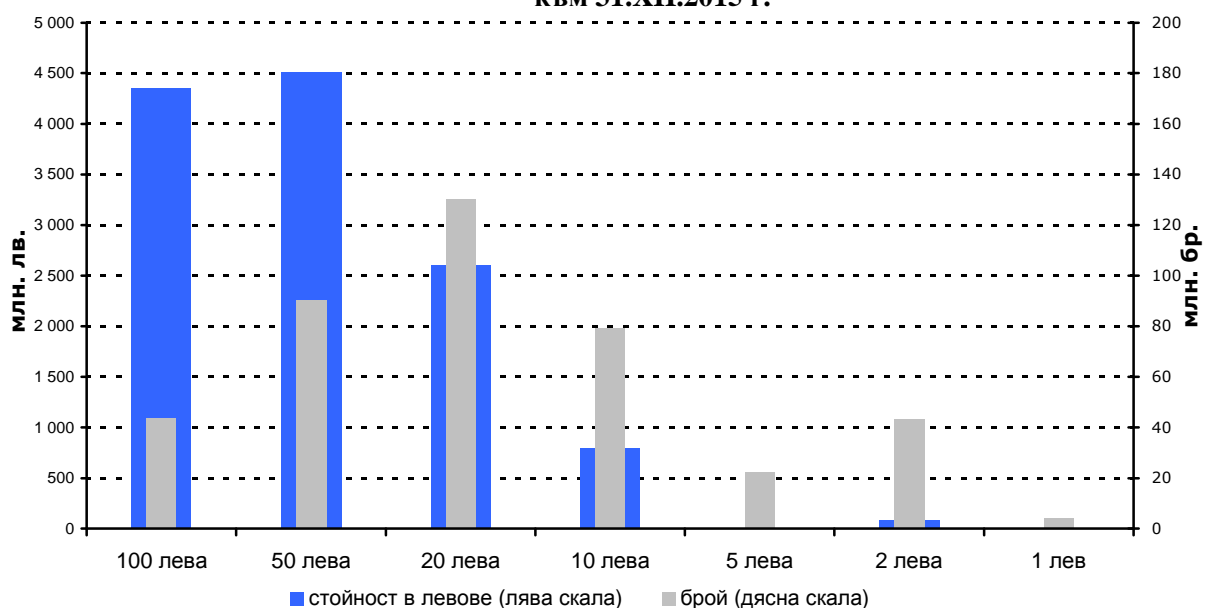
В края на 2015 г. в обращение са 413.3 млн. броя банкноти, които са с 23.3 млн. броя, или с 5.98% повече в сравнение с края на септември 2015 г. За същия период общата им стойност нарасна със 7.46% (865.4 млн. лв.) и в края на декември достигна 12 471.0 млн. лв.

За едногодишен период общият брой на банкнотите в обращение нарасна с 16.6 млн. (4.19%), а стойността им съответно с 1116.1 млн. лв. (9.83%).

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата на банкнотите в обращение по стойност настъпиха изменения, като дяловете на банкнотите от купюри 2, 5, 20 и 50 лв. намаляват съответно с 0.06, 0.04, 0.08 и 0.97 пр.п., а нарастват на купюрите от 10 и 100 лв., съответно с 0.10 и 1.07 пр.п.

За едногодишен период в структурата по стойност на банкнотите в обращение намаляват дяловете на купюрите от 2, 5, 10 и 20 лв., съответно с 0.05, 0.09, 0.86 и 1.62 пр.п., докато дяловете на купюрите от 50 и 100 лв. нарастват съответно с 1.03 и 1.60 пр.п. спрямо декември 2014 г. В края на 2015 г. най-голяма обща стойност в паричното обращение в размер на 4514.4 млн. лв. имат банкнотите от 50 лв., което им отрежда и най-висок дял (36.20%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял от 0.70% е стойността на купюрите от 2 лв., като изключим банкнотите с номинал 1 лв. с дял от 0.03%).

Структура на банкнотите в обращение към 31.XII.2015 г.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по брой на банкнотите в обращение настъпиха изменения, като дяловете на банкнотите от 2, 5 и 50 лв. намаляват съответно с 0.81, 0.18 и 0.28 пр.п., а на купюрите от 10, 20 и 100 лв. нарастват съответно с 0.55, 0.31 и 0.46 пр.п.

За едногодишен период в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на купюрите от 2, 5, 10 и 20 лв. намаляват съответно с 0.23, 0.26, 1.48 и 0.70 пр.п., а на купюрите от 50 и 100 лв. нарастват съответно с 1.71 и 1.00 пр.п.

С най-голям дял от 31.52% в броя на банкнотите в обращение е купюрата от 20 лв., като в края на декември 2015 г. в обращение са 130.3 млн. броя банкноти от тази купюра.

Към края на декември 2015 г. общата стойност на разменните монети в обращение е 246.9 млн. лв. и спрямо края на предходното тримесечие е нараснала с 6.8 млн. лв., или с 2.83%. В обращение бяха 1934.1 млн. броя разменни монети, които са с 44.3 млн. броя (2.34%) повече в сравнение с края на третото тримесечие.

За едногодишен период (спрямо края на декември 2014 г.) общият брой на разменните монети в обращение се е увеличил със 154.6 млн. броя (8.69%), а стойността им съответно с 21.4 млн. лв. (9.51%).

Дългосрочната тенденция към постоянно нарастване на броя на всички разменни монети в обращение на годишна база се запазва, но при относително по-бавен темп в

сравнение с предходните едногодишни периоди. Запазва се и друга наблюдавана тенденция – на растеж в паричното обращение на броя на монетите с нисък номинал, който изпреварва по темпове нарастването при останалите номинали. За едногодишен период броят на разменните монети от 1 и 2 стотинки нарасна съответно с 8.90% и 9.72%. През последните години това е характерно и за монетата с номинал 1 лв., чийто брой се увеличи с 9.62%. По-висок е и темпът на нарастване на броя на монетите от 50 стотинки – 7.97% годишен прираст към края на декември 2015 г. При останалите номинали нарастването на годишна база е в границите от 7.32% за монетите от 10 стотинки до 7.70% при монетите от 5 стотинки.

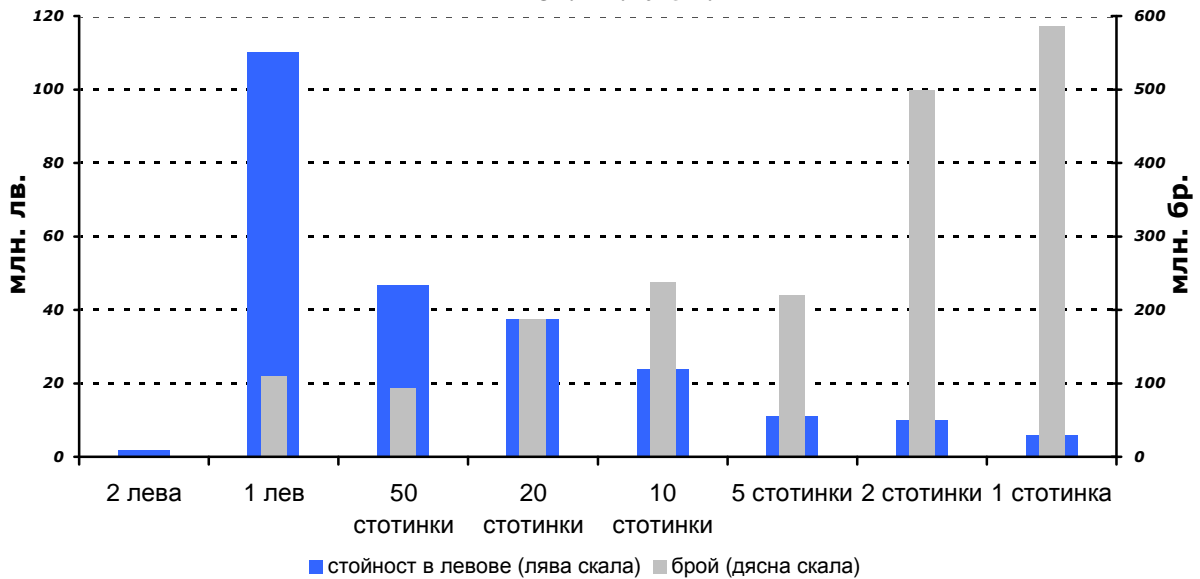
За едногодишен период промените в структурата на монетите в обращение по брой като цяло следват своите дългосрочни тенденции, характеризиращи се с увеличение на дела на монетите с по-ниска номинална стойност. Изключение от тази тенденция се наблюдава при разменните монети от 1 лв., чийто годишен темп на нарастване се запазва висок през последните години. В резултат на това делът им в общия брой на разменните монети в обращение е нараснал с 0.05 пр.п. Дяловете на монетите от 1 и 2 стотинки по брой са се увеличили съответно с 0.06 и 0.24 пр.п., а на монетите от 5, 10, 20 и 50 стотинки са намалели спрямо края на декември 2014 г. съответно с 0.10, 0.16, 0.11 и 0.03 пр.п.

По отношение на стойността на разменните монети в паричното обращение също се наблюдава запазване на тенденцията от последните няколко години към общото ѝ нарастване на годишна база.

В края на декември 2015 г. с най-голяма обща стойност в паричното обращение в размер на 110.2 млн. лв. са разменните монети от 1 лв., което им отрежда и най-големия дял (44.62%) в структурата по стойност на монетите в обращение. С най-малък дял от 2.38% е стойността на монетата от 1 стотинка, следвана от монетата от 2 лв. (с 0.78% дял), която беше пусната в обращение през декември 2015 г.

По брой на разменните монети в обращение с най-голям дял от 30.33% е броят на монетите от 1 стотинка. С най-малък дял от 4.83% е броят на монетата от 50 стотинки, а след нея се нарежда монетата от 2 лв., чийто дял е 0.05%.

Структура на разменните монети в обращение към 31.XII.2015 г.

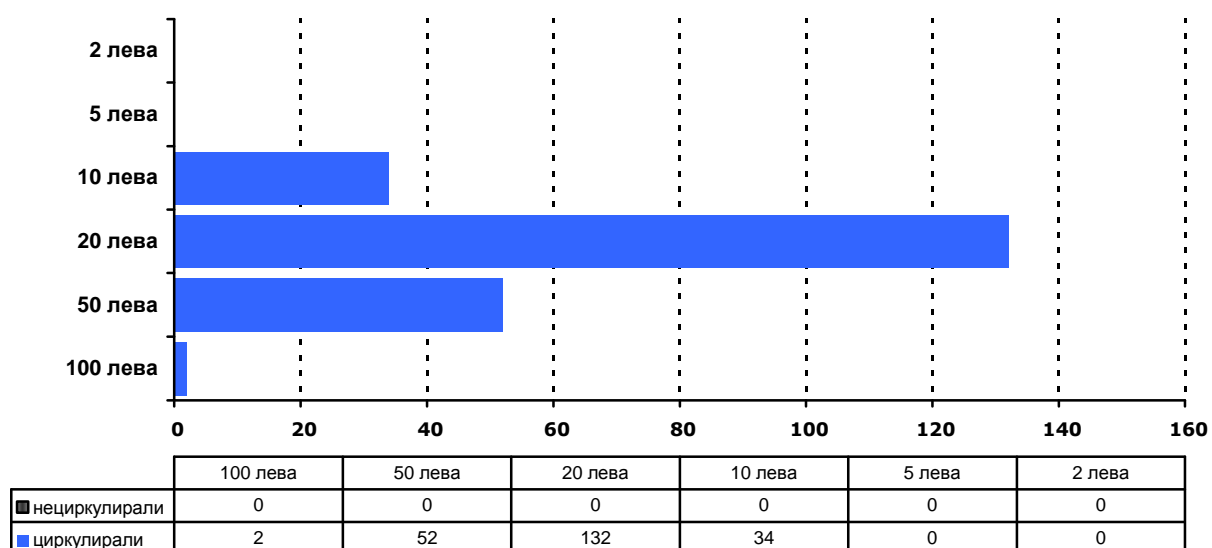
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода октомври – декември 2015 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са задържани общо 220 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо третото тримесечие на 2015 г. неистинските български банкноти са по-малко с 3 броя, или с 1.35%.

Относителният дял на задържаните през четвъртото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на декември 2015 г. възлиза на 0.000053%, а делът на общо задържаните за цялата година е 0.000273%.

В общия брой на задържаните през четвъртото тримесечие на 2015 г. неистински български банкноти най-голям е делът на купюрата от 20 лв. (60.00%). Общият брой на задържаните неистински банкноти от 20 лв. представлява 0.000101% от общия брой на намиращите се в обращение в края на декември 2015 г. банкноти от тази купюра. В структурата на задържаните неистински банкноти, циркулирали в паричното обращение, с по-малки дялове са купюрите от 50 и 10 лв., съответно с 23.64% и 15.45%. Задържани са също и 2 броя неистински банкноти от 100 лв., което представлява 0.91% от всички задържани през разглеждания период неистински банкноти.

**Неистински български банкноти
октомври – декември 2015 г.**

В периода октомври – декември 2015 г. бяха регистрирани и задържани общо 233 броя неистински български разменни монети, от които 59 броя от 1 лв., 172 броя от 50 стотинки и 2 броя от 20 стотинки.

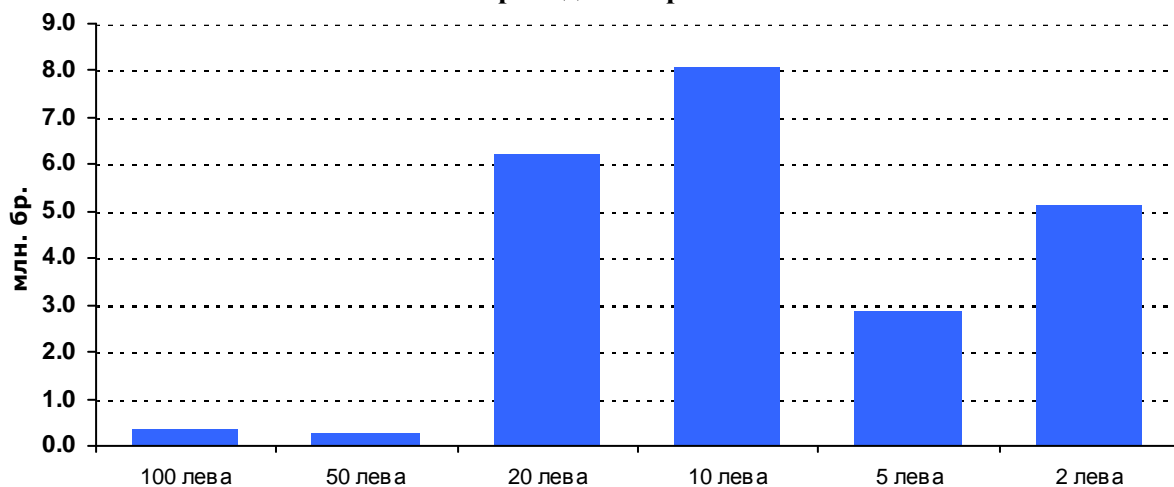
В изпълнение на законовите си функции по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през четвъртото тримесечие на 2015 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 308 броя евро, 91 броя щатски долари и 20 броя банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода октомври – декември 2015 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 22.9 млн. броя банкноти. Те са с 5.5 млн. броя (31.44%) повече в сравнение с отделените негодни банкноти през третото тримесечие. Спрямо четвъртото тримесечие на 2014 г. отделените като негодни банкноти са нараснали с 10.5 млн. броя., или с 84.37%.

² Това са българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

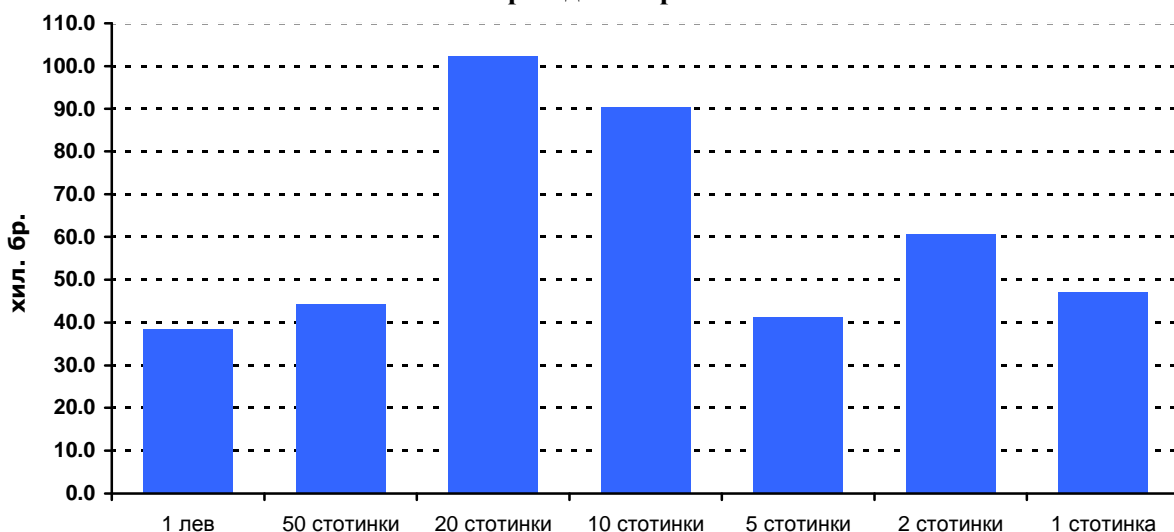
**Негодни банкноти
октомври – декември 2015 г.**

За период от една година (декември 2014 г. – декември 2015 г.) отделените като негодни банкноти са 75.4 млн. броя, което е с 14.0 млн. броя (22.86%) повече в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (декември 2013 г. – декември 2014 г.).

При машинната обработка на банкнотите през четвъртото тримесечие на 2015 г. с най-голям дял при отделените като негодни в общия брой банкноти са тези от 10-левовата купюра (35.13%). Дяловете на купюрите от 2, 5 и 20 лв. са съответно 22.45%, 12.51% и 27.24%. По-малки са дяловете на отделените като негодни при банкнотите от 50 и 100 лв., съответно 1.08% и 1.58%.

**Негодни разменни монети
октомври - декември 2015 г.**

През четвъртото тримесечие на 2015 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни са отделени 424.7 хил. броя. Спрямо същия период на предходната година техният брой нараства с 88.8 хил., или с 26.45%. Общият брой на отделените през четвъртото тримесечие на 2015 г. като негодни за паричното обращение разменни монети е с 81.0 хил. по-голям в сравнение с отделените през предходното тримесечие.